

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ - ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ -
ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

* Ένας λαός υφάνεται άμα
δείξῃ πῶς δε φοβᾶται τὴν
ἀλήθεια — ΨΥΧΑΡΗΣ.

Κάθε γλώσσα ἔχει τοὺς φη-
σικούς της κανόνες.
ΒΗΛΑΡΑΣ

ΧΡΟΝΙΑ ΣΤ'

ΑΘΗΝΑ, ΚΕΡΙΑΚΗ 28 ΤΟΥ ΣΕΠΤΕΜΒΡΗ 1908

ΓΡΑΦΕΙΑ: ΔΡΟΜΟΣ ΖΗΝΩΝΑ ΑΡΙΘΜ. 2

ΑΡΙΘΜΟΣ 311

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΓΙΑΓΚΟΣ ΧΑΤΖΗΣ. Οί κοινότητες (συνέχεια).
Γ. ΑΒΑΖΟΣ. Στὸν Κάθε (συνέχεια).
ΕΓΓΕΙΡΙΑ. Κουβέντες μὲ τὴν κόρη μου.
ΣΤΡΑΤΟΚΟΠΟΣ. Ροδοχάραμα.
Α. ΠΟΥΛΗΜΕΝΟΣ. Ἡ Ἑλλάς καὶ ὁ Κοινωνισμός.
ΙΑΤΡΙΚΕΣ ΙΣΤΟΡΙΕΣ ἀπὸ τὴν κλινικὴ τοῦ καθηγη-
τῆ κ. Γερ. Φωκᾶ.
ΠΟΙΗΜΑΤΑ. Ἀλκαίος. Α. Παλαμάς, Βάση-Λάκης.
ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ — Ο,ΤΙ ΘΒΛΕΤΕ — ΧΩΡΙΣ
ΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ.

ΡΟΔΟΧΑΡΑΜΑ

“Ένας άνθρωπος, μέσα σ’ αὐτὸ τὸν τόπο
τῆς οἰκτορίας καὶ τοῦ ραχατιοῦ, ἀποφάσισε νὰ
δουλέψει καὶ δουλεύει. Κι ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς
λέγεται Διάδοχος. “Αν εἶναι γιὰ τοῦ Βασιλιά
κι ἂν θὰ βασιλέψει μιὰ μέρα, δὲ μὲ νοιάζει
καὶ δὲν τὸν ἐξετάζω ἀπ’ αὐτὴ τοῦ τῆ μεριά.
“Εγὼ βλέπω στὸ πρόσωπό του μοναχὰ τὸ Γε-
νικὸ Διοικητὴ τοῦ στρατοῦ, μὲ ἄλλα λόγια,
μοναχὰ τὸ δημόσιο ὑπάλληλο, καὶ μοναχὰ αὐ-
τὸ μ’ ἐνδιαφέρει. Καὶ ξεχνώντας τὰ κάπως φι-
λελεύτερα φρονήματά μου μπροστὰ σ’ ἓναν τέ-
τιο δημόσιο ὑπάλληλο, μπροστὰ σ’ ἓναν τέ-
τιο ὑπὸ τῆς Κράτους, πού νιώθει ἐπι-
τέλους πὼς πλερώνεται ὄχι γιὰ νὰ ραχατεύει
καὶ νὰ ταξιδεύει καὶ νὰ οἰκοδομῇ, ἀλλὰ γιὰ νὰ
δουλεύει — βράζω μπροστὰ του μὲ σεβασμὸ τὸν
κόκκινο σκούφο τοῦ φιλελεύτερου καὶ τοῦ λέω:
— Σὲ προσκυνῶ, Δουλεντῆ, καὶ σὲ τιμῶ,
Ἀληθινὲ στρατιωτῆ!”

Γιατὶ ἄξιος δουλεντῆς κι ἀληθινὸς στρα-
τιώτης ἀποδείχτηκε ὁ Διάδοχος στὰ τελευταῖα
γενικὰ γυμνάσια. Κι ὅλοι τὸ μολογήσανε καὶ
οἱ πρὸ ἀντιδυναστικοὶ ἀκόμα. Κι ὅλοι τὸ εἶδα-
νε πὼς ἂν τὸν ἀφίσουνε νὰ δουλέψει ἀνοιχτό-
τερα καὶ γενικώτερα, ὄχι μοναχὰ θὰ μᾶς κου-
σοφυιάξει στρατὸ μιὰ μέρα, μὰ καὶ θὰ γυρίσει
τὸ τιμὸν τοῦ Κράτους καὶ θὰ βάλει πλῶρη
πρὸς τὸν νεοεισελθόντα λιμάνι τῆς πολιτικῆς μᾶς ὁ
πολύτρωτος καὶ τοῦ ἐθνικοῦ μᾶς ξαναγεννημοῦ

“Αν τὸν ἀφίσουνε νὰ δουλέψει γενικώτερα!
Μὰ γιατί νὰ μὴν τὸν ἀφίσουν; Γιατὶ νὰ μὴν
ἀποτραβισθῇ ἐπιτέλους στὴν ἄκρη ὅσοι δὲν
ἀγαποῦν τὴ δουλειά, ὅσοι λαχταροῦν τὴν ἡσυ-
χία καὶ τὰγαθὰ τοῦ ραχατιοῦ, ὅσοι ἀφίσουν
τὰ πράγματα νὰ τραβάνε μοιραῖα τὸ δρόμο τους
καὶ τὸ γλυκοχαίρουνται κ’ ἔχουν πηλὸ στὰ
μάτια καὶ δὲ βλέπουν ἔτσι τὸ γκρεμνὸ πού χά-
σκε μπρὸς στὰ πόδια τους;

“Ένας ἄνθρωπος εἰδείε πὼς ἔχει κέφι νὰ

δουλέψει. “Αφίστε τους νὰ δουλέψει. Μὴν τοῦ
κόβετε τὸ δρόμο. “Αφίστε τους νὰ δουλέψει
τώρα πού εἶναι ἀκόμα νιός, ποῦχει κέφι καὶ
δύναμη γιὰ δουλειά. Τὸ ἔθνος ζητάει δουλειά
σήμερα. Καὶ τὸ ἔθνος, ὃ μακάριοι μοιρολά-
τρες καὶ ραχατλήδες, σὰς φωνάζει προστα-
χτικά:

— Τόπο στὸ Δουλεντῆ!

ΣΤΡΑΤΟΚΟΠΟΣ

ΜΟΡΣΙΜΟΝ ΗΜΑΡ

Κάτιο δνεγο γεννήθηκε δειλὸ μὲς σὴν ψυχὴ μου
καὶ νὰ σκορπάει τὸ βέλοπα λαχτάρα ἐλθούσῃ του
κ’ ἔφτασε ἡ μέρα ποῦφαγα σὺν Κρόνος τὸ παιδί μου
τὴν ὥρα πού εἶταν ἔτοιμο ν’ ἀπλώσει τὰ φτερά του.

Καὶ τώρα ἐρημὴ ἡ φωλιά, σβησμένοι οἱ λαχτάρες,
καὶ τάφο βράζει τὸ νεῖρο τὰ βέλοπα τῆς ψυχῆς μᾶς.
Ἄλκιά μου! μὴ μοῦ κλαῖς κ’ ἐσὺ, μὴ εἰρήνης μου κατάρεις
πού τὴν ἐλπίδα σκότωσα τῆς γλυκαντήμοσῆς μᾶς.

Λευκάδα

ΑΛΚΑΙΟΣ

ΟΙ ΚΟΙΝΟΤΗΤΕΣ

ΣΥΝΕΡΓΑΤΙΚΕΣ ΙΔΙΟΚΥΒΕΙΝΙΕΣ

Οἱ θαλασσινοὶ προκόψανε χάρη στὸ συντροφια-
σμό. Συντροφιασμοὶ τέλειοι, τίμιοι κ’ εἰλικρινεῖς πού
μπόρεσε νὰ γίνῃ γιατί στίς μικρές τους ἰδιοκυβερ-
νήτες κοινότητες γνώριζε ὁ καθένας τὴν ἀξιάδα τοῦ
ἄλλου καὶ τὴν τιμιότητα. Μὰ καὶ τὸ γενικὸ συ-
νέργο τῆς κοινότητος εἶτανε ὁλονῶνε σφιγμένο, εἶτανε
φυσικὸ νὰ νοιώσουνε πὼς καὶ στίς δουλειὰς ἡ συν-
τροφιά, ὅταν εἶναι τίμια, φέρνει πρὸς πολλὴ προκο-
πή. Μὰ δὲ βλέπουμε μόνε στὰ νησιά τῆς συντροφικῆς
δουλειᾶς, σὲ πολλὰ ἄλλα μέρη συστηθήκανε ἑταιρίες
πού δουλέψανε καὶ προκόψανε τοὺς καιροὺς ἐκείνους.

“Ὅλες εἶτανε θεμελιωμένες ἀπάνω στὸ ἴδιο σύ-
στημα. Κεφάλαιο κ’ ἐργασία συντροφιαστὰ μοιρα-
ζόντανε τὰ κέρδη κ’ ἔτσι δὲ γινόντανε ἐκεῖνο πού
βλέπουμε τώρα νὰ γίνεται πού τὸ κεφάλαιο γυροῦναι
νὰ πνίξῃ τὴν ἀργατιά καὶ γίνεταί ἀφορμὴ νὰ βγαί-
νουνε στὴ μέση ὅλα τὰ σοσιαλιστικὰ ἱπαναστατικὰ
συστήματα. Ὁ Ρωμιὸς πρὸς πρᾶγμα, πρὸς νοικοκυ-
ρεμένους ἀπὸ πολλοὺς ἄλλους λαοὺς ἐννοίωσε ποῖο εἶ-
τανε τὸ ἀληθινὸ του σφιγμένο.

Δὲν εἶναι τόπος ἐδῶ γιὰ νὰ συζητήσουμε ἀπὸ
τὸ μεγάλο κοινωνικὸ πρόβλημα τοῦ ἀνταγωνισμοῦ
Κεφαλαίου καὶ ἐργασίας, εἶναι ὁμως φρόνιμο νὰ με-

*) Ἡ ἀρχὴ τοῦ στὸ 306 φύλλο.

λετήσουμε μὲ προσοχὴ μὲ τί τρόπο οἱ γονεῖς μᾶς ξε-
σκαλώσανε ἀπὸ τίς δυσκολίες καὶ ὁργάνωσαν ἓνα
σύστημα κοινωνικὸ μὲ τρόπο ἥσυχο καὶ πραχτικὸ,
χωρὶς θεωρίες καὶ μαλλώματα. Καὶ καὶ ἀκόμα θὰ
διοῦμε πόση ζωὴ καὶ δύναμη ἔχει μέτα τῆς ἡ Ρω-
μιοσύνης καὶ μποροῦμε νὰ πάρουμε μαθήματα πολὺ
χρήσιμα γιὰ τὰ τωρινὰ μᾶς πράγματα. Βλέποντας
πόσο εἶναι ψιφικὴ ἡ ἰδέα πὼς ὁ Ρωμιὸς δὲν εἶναι
καμωμένος γιὰ νὰ δουλέψῃ συντροφικὰ, ἀπὸ κα-
τάρθωσε νὰ συστήσῃ συντροφισμούς πού τόσο προ-
κόψανε, θὰ μπορέσουμε νὰ κτελιάζουμε, ἴσως, για-
τὶ τώρα πού κατὰ τρεψε μοναχὸς του τὴν ἰδιοκυ-
βερνία του καὶ πού γύρισε νὰ κἀμῃ συντροφισμούς,
ὄχι ἀκολουθώντας τὰ φυσικά του μὰ κατὰ τὸν
πλουτοκρατικὸ τρόπο τῆς Ἑβρώπης τοῦ 19 αἰῶνα,
ἔπρεπε ὁλοτελεῖ ὅζω.

Συντροφισμὸ κάμανε οἱ Χιῶτες ἀργαπηριάρη-
δες πού δουλέψανε τὸ μετὰ καὶ τίς στόφες, γιὰ
νὰ μὴν ξεπέσῃ ἡ ἀξία τῆς πρᾶματῆς τους, στὰ
1802 καὶ κατορθώσανε νὰ βρατάξουνε τὴν ἀξία τῆς,
γιατὶ φροντίζανε νὰ μὴ ψεφτίζουνε τὸ πρᾶμα μὰ νὰ
μεταχειρίζονται καλὰ ὕλικά (1). Τέτοιοι συντροφικ-
μοὶ γεωργικοὶ ἢ ἐμπορικοὶ πολλοὶ γενήσανε καὶ
προκόψανε. Οἱ πρὸ γνωστοὶ εἶναι οἱ κοινοτικοὶ συν-
τροφισμοὶ τῆς Ζαχωρᾶς, τοῦ Κιστοῦ, τοῦ Τούρνο-
βου, τῆς Τσαρίτσαινας, τῆς Ραφάνης, ὁ συντροφια-
σμοὶ πού εἶχανε οἱ Φαρσάλιωτες (2), οἱ γουναρᾶδες
στὴν Καστοριά, οἱ Γιαννιώτες (3) καὶ ἄλλοι λίγο πο-
λὺ γνωστοί. Μὰ οἱ πρὸ τέλειοι εἶτανε οἱ συντροφια-
σμοὶ, ἢ πρὸ καλὰ, οἱ συνεργατικὲς ἰδιοκυβερνίες πού
εἶχανε τὰ Μαντεμοχώρια καὶ τὰ Ἀμπελάκια. Αἴω
συνεργατικὲς ἰδιοκυβερνίες, γιατί σ’ ἀρτίς τίς δύο
συνκυβερνίες ὅλοι οἱ κάτοικοι συνεργατικὰ δουλέψα-
νε κ’ ἡ ἰδιοκυβερνία τους ἀτάνου στὸ συνεργατικὸ
συντροφιασμὸ εἶτανε θεμελιωμένη.

α'. Μαντεμοχώρια.

Τὰ Μάντεμοχώρια, στὴ Χαλκιδικὴ εἶτανε μιὰ
μεγάλῃ συγκυβερνία ἀπὸ 360 χωριὰ καὶ 12 πρω-
τοχώρια (4). Καμπόσα χωριὰ μὲ τὰ πρωτοχώρια τους
κάνανε μιὰν ἐπαρχία. Τὸ κάθε χωριὸ ἔκλεγε κάθε
χρόνο τὸ γέροντά του κ’ οἱ γερντοὶ κάθε ἐπαρχίας
ἐκλέγανε ἓναν πρωτόγερο. Ὅλοι οἱ πρωτόγεροι πᾶ-
λι ἐκλέγανε 4 βεκέληδες πού μνήσκανε στὴν πρω-

1) Χιακὰ Βλαστοῦ.

2) Φιλάρτος—Πολιτεῖες καὶ κοινότητες.

3) Rouqueville Voyage en Grèce.

4) Βάβδος, Βαρδάρη, Γαλάτιστα, Γερσιόες. Ἰσβαροί,
Διαρίκοβη, Μαχαλάς, Νοβοσίλο, Ρεβινίκια, Ριανὰ, Στα-
νὸς καὶ Χωροῦδα.

τέβουσα, τὸ Μαχαλά, καὶ πού μ' ἔνα γραμματικὸ κυβερνοῦσαν ὅλη τὴ συγκυβέρνησι. Μονάχα, ἓνας Τούρκος καθότανε στὰ Μαντεροχώρια, ὁ Μαντέμα-γας, μὲ 20 στρατιώτες καὶ σ' ἀφτόνε πλερώνονταν ὁ χρονιάτικος φόρος, 220 ὀκάδες ἀσήμι, καὶ ἀνά-λογο σιτάρι καὶ κριθάρι γιὰ τὴν ζωοτροφὴ τοῦ Μαν-τέμαγα καὶ τῶ στρατιωτῶνε του.

Οἱ Μαντεροχωρίτες, στὴν ἀρχή, εἶχανε δουλεῖά τους νὰ ἐργάζονται στὰ μεταλλεῖα συντροφικάτα, καὶ ἀφοῦ πλερώνανε τὸ φόρο, μοιραζόντανε ὅλοι τὸ κέρδος ἀνάλογα μὲ τὰ μεροκάματά του ὁ καθένας. Πιὸ ὕστερα ὅμως τὰ μεταλλεῖα ἀρχίσανε νὰ μὴ δί-νουνε ἀρκετὸ ποσὸ καὶ λίγο λίγο ἡ ἐταιρεία γίνηκε γεωργική, πάλι ὅμως ὅλη ἡ γῆς εἶτανε κοινὴ σ' ὅ-λους τοὺς κάτοικους καὶ τὸ κέρδος μοιραζότανε ἀ-ναλογίως μὲ τὴν ἐργασία. Γιὰ νὰ μὴ χάσουνε ὅμως τὰ προνόμιά τους ἀγοράζανε Ἰσπανικὰ τάλλαρα γιὰ 220 ὀκάδες, τὰ λυώνανε καὶ πλερώνανε τὸ φόρο τους.

β'. Ἀμπελάκια.

Ἐκεῖ ὅμως πού ἡ συνεργατικὴ ἰδιοκυβέρνησι πα-ρουσιάστηκε μὲ ὅλη τῆς τὴν ἐντελεια εἶναι τὰ Ἀμ-πελάκια στὰ Τέμπη τῆς Θεσσαλίας. Εἰκοσιδύο χω-ριά ἐνωμένα συγκυβερνιόντανε μὲ τὸ ἴδιο σύστημα τῆς δημογεροντίας ὅπως ὅλες οἱ ἰδιοκυβερνίες πού εἶδαμε ὡς τὰ τώρα. Οἱ κάτοικοι καταγινόντανε στὴ γεωργία, γνέθανε τὸ μπαμπάκι, τὸ βάφανε κόκκινο μὲ τὸ ριζάρι καὶ πουλούσανε τὸ νῆμα στὴ Γερμα-νία. Λίγο λίγο καμπόσα ἀργαστήρια δουλεύανε στὰ Ἀμπελάκια καὶ πολλοὶ Ἀμπελακιῶτες ταξιδεύανε στὴν Ἑβρώπη γιὰ νὰ πουλοῦνε τὴν πρᾶματεια πού κατασκευάζοντανε στὰ χωριά τους. Ἀρχίσανε νὰ πλουταίνουνε, δὲν ἀργήσανε ὅμως νὰ νοιώσουνε πὼς εἶσαι χωρισμένοι πού δουλεύανε, κάνανε κακὸ στὸν ἑαυτὸ τους, καὶ συλλογιστήκανε νὰ ἐνωθοῦνε ὅλοι μαζί.

Ἔτσι βγήκε ἡ Ἑταιρεία τῶν Σφάρτσινδων(5) ἀπὸ τὸ ὄνομα ἑνὸς ἀργαστηριάρχου πού ἔγινε ἀφορμὴ νὰ γίνη ἡ ἐταιρεία καὶ πού τὴν κυβέρνησε ἴσα μὲ τὸ τέλος. Μ' ἀφτὴ τὴν ἐνωσιν τ' Ἀμπελάκια προκοψά-νε τόσο πού σὲ 15 χρόνια ἀπὸ 200 χιλ. γρ. πού εἶτανε τὸ πρῶτο κεφάλαιο τῆς ἐταιρείας στὰ 1795, εἶχανε στὰ 1810 20 ἑκατομμύρια. Ἡ ἐταιρεία εἶ-τανε γνωστὴ σ' ὅλη τὴν Ἑβρώπη καὶ ἡ σφραγίδα

5) Γούδα παρὰλ. βίαι.

τῆς Α.Δ.Σ.Φ. (ἀδελφοὶ Σφάρτσιν), εἶχε περισσότε-ρη πέραση ἀπὸ τὸ χρυσάφι. Ὁ Beaujour (6) πού τὰ εἶδε τὸν καιρὸ τῆς μεγάλης τους ἀκμῆς λέει: «Τὰ Ἀμπελάκια μὲ τὴ ζωηράδα τους μοιάζουνε πιὸ πολὺ μὲ Ὀλλανδέζικο παρὰ μὲ Τούρκικο χω-ριό. Μὲ τὴ βιμηχανία τους δίνουνε ζωὴ σ' ὅλα τὰ τριγυρινὰ μέρη καὶ ἀνοίγουνε μεγάλο ἐμπόριο ἀνάμε-σο Ἑλλάδα καὶ Γερμανία. Οἱ κάτοικοι τους σὲ 15 χρόνια τριπλώσανε, εἶναι σήμερ ὡς 4,000 καὶ ὅλοι ζοῦνε στὰ μπογιατζίδικα σὰν τίς μέλισσες μέσα στὶς κυψέλες τους. Δὲ βλέπεις στὰ χωριά ἀφτὰ τίς στα-ναχώριες καὶ τίς κακίες τῆς τεμπελιάς: ἀνοιχτὴ καρδιά καὶ φκαριστήμενα πρόσωπα μόνε ἀπαντᾷς. Ἡ σιλαβιά, πού στοὺς κάμπους τῆς Θεσσαλίας τσά-κισε κάθε ἄνθρωπο, δὲν μπόρεσε ν' ἀνέβη στὶς πλα-γιές τοῦ βουνοῦ τους. Τούρκος δὲν μπορεῖ ὄχι νὰ καθήσῃ μὰ οὔτε τὸ πόδι του νὰ πατήσῃ στὸ χω-ριό τους καὶ κυβερνοῦνται ὅπως καὶ οἱ προγόνι τους μὲ τοὺς δικούς τους ἄρχους. Δυὸ φορές οἱ ἄγριοι μουσουλμάνοι, ζουλεύοντας τὸ βίος τους καὶ τὴν ἐ-φτυχιά τους, γυρέψανε ν' ἀνεβῶνε καὶ νὰ διαγυμῖ-σουνε τὰ χωριά καὶ τίς δυὸ φορές κακὴν κακῶς φύ-γανε, γιατί οἱ χωριανοὶ δουλέψανε μὲ τὸ καρυοφύλ-λι: μὲ ὅση ἐφκολία δουλέψανε σ' ἀδράχτι. Ὅλοι ὡς καὶ τὰ παιδιὰ δουλεύονε στὰ μπογιατζίδικα, οἱ ἄντρες βάφουνε τὸ μπαμπάκι καὶ οἱ γυναῖκες τὸ γνέθουνε. Στὰ 24 ἀργαστήρια τους βάφουνε κάθε χρόνο 2,500 μπάλες μπαμπάκι ἀπὸ 100 κοιλὰ οἱ μπάλες».

Ὅσοι καταγινόντανε μὲ τὰ κοινωνικὰ προβλή-ματα θὰ κάνουνε καλὰ νὰ μελετήσουνε προσεχτικὰ τὸν τρόπο πού ἐφαρμόσανε οἱ Ἀμπελακιῶτες Ἀ-φτοῦ δὲν εἶναι πιὰ θεωρίες, εἶναι ἓνα πραγματικὸ πείραμα πού πέτυχε καὶ πού μπορεῖ καὶ πρέπει νὰ χρησιμεύῃ γιὰ μᾶθημα σ' ὅλους τοὺς θεωρητικούς κοινωνιολόγους. Ἐκεῖ θὰ διῆς πὼς μπορεῖ νὰ προ-κόψῃ ἓνα ὁμάδιασμα μὲ τὴν ἀντιαγάπη καὶ τὴ συ-νεργασία καὶ καὶ θὰ διῆς πὼς ἡ ζούλεια καὶ ὁ κα-βγὰς ἀνάμεσο στὶς κοινωνικὲς τάξεις μπορεῖ νὰ φέρῃ τὴν καταστροφὴ. Γιὰ μᾶς τοὺς Ρωμιούς μάλιστα ἀξίζει τὸν κόπο νὰ μελετήσουμε φιλοκοπὲς καὶ μὲ προσοχὴ πὼς εἶτανε ὁργανισμένος ὁ συντροφισμός στὰ Ἀμπελάκια. Εἶναι τὸ καλῆτερο πραχτικὸ μά-θημα πού μπορούμε νὰ πάρουμε. Γι' ἀφτὸ μού φαί-νεται καλὸ νὰ μεταφράσω ἐδῶ τὴν περιγραφὴ πού

6) Tableau du commerce de la Grèce 1800.

ἔδωκε στὸν Boulanger ὁ Ἀρόσος Δροσινὸς πού εἶ-τανε μέλος καὶ γιατρός τῆς Ἑταιρείας (7).

«Τὰ Ἀμπελάκια, ἡ πρωτεύουσα ἀφτῆς τῆς ἐ-ταιρείας, εἶχε ὡς 4,000 κάτοικους καὶ ἄλλα χωριά ὡς 2,000. Μὰ μπορεῖς νὰ πῆς πὼς καὶ ἡ πρωτεύου-σα εἶτανε καμωμένη ἀπὸ πολλὰ χωριουδάκια κοντὰ κοντὰ χτισμένα. Βρισκόντανε σὲ μιὰ λαγκαδιὰ στὰ ὠραῖα καὶ ἀθάνατα Τέμπη ἀπάνω στὸ δρόμο πού τραβῶντας κορδελιαστὰ κατὰ τὸ στόμιο τῆς Σα-λάμπριας πᾶει ἀπὸ τὴ Λάρισα στὴ Σαλονίκη. Τὸ ὄνομά τους μᾶς δείχνει πὼς στὴν ἀρχὴ οἱ κάτοικοι καταγινόντανε μὲ τὴν ἀμπελουργία.

Καλουργίζοντας τὸ πλοῦσί τους χάμα οἱ χω-ριανοὶ κάνανε μεγάλες σοδεῖς καὶ φυσικὸ εἶτανε νὰ τίς πουλοῦνε γιὰ ν' ἀγοράζονε ἄλλα πράματα τῆς πρῶτης ἀνάγκης. Καμπόσαι ἀρχίσανε νὰ ξενιτέβουν-ται καὶ ἔτσι ἀποχτήσανε πρᾶξη στὸ ἐμπόριο καὶ στὴ διοίκησιν. Λίγο λίγο στὰ Ἀμπελάκια ἀρχίσανε νὰ γνέθουνε καὶ νὰ βάφουνε τὸ μπαμπάκι καὶ τότες πιὰ πῆραν τὰ μπρός

Ὅλη ἀφτὴ ἡ δουλειὰ δὲ γινότανε σὲ μεγάλες φάμπρικες μὰ σὲ κάθε σπιτί καὶ κάθε φαμελιά πλε-ρώνονταν ἀναλογίως τῇ δουλειᾷ πού ἔκανε. Σ' ἀ-φτὴ τὴ μελέτῃ θὰ κοιτάξουμε φιλοκοπὲς πὼς ξε-μοιραζότανε τὸ κέρδος καὶ πὼς φροντίζανε γιὰ τίς κοινοτικὲς ἀνάγκες.

Ἄν καὶ τρεῖς ξεχωριστοὶ κλάδοι δουλέψανε σ' Ἀμπελάκια, ὁ κοινοτικός, ὁ γεωργικός καὶ ὁ ἐμπορι-κός, καὶ οἱ τρεῖς ὅμως μαζί εἶτανε ἓνας γενικὸς συν-τροφισμός.

Κοινοτικὸς κλάδος. Σὲ κάθε χωριὸ ὅλοι οἱ κά-τοικοι, ἐξὸν οἱ δούλοι, ἀπὸ 21 χρονῶ καὶ ἀπάνου ἐ-κλέγανε μὲ περισσοψηφία μιὰ ἐπιτροπὴ πού ξεμοί-ραζε σὲ κάθε σπιτικὸ τὸ ἀνάλογό του ἀπὸ τὸ φόρο πού ὦρισε ἡ πρωτεύουσα. Μόνε ὅσες φαμελιές εἶχα-νε περίσσεμα πλερώνανε φόρο. Γιὰ νὰ γίνη ἀφτὴ ἡ ξεμοίραση λογαριάζανε τὸ σόδημα κάθε σπιτικοῦ κατὰ τὰ χωράφια καὶ κατὰ τὴ δουλειὰ καὶ συνά-μα λογαριάζανε τίς ἀνάγκες του, ὅτι περισσεῖες φο-ρολογιότανε ἀνάλογα.

Οἱ προεστοί, ἔτσι λεγόντανε τὰ μέλη τῆς καθε-ἐπιτροπῆς, φροντίζανε γιὰ τὰ σοδήματα πού δύναν-τὰ κοινοτικὰ χωράφια καὶ τὰ λειβάδια, γιὰ τὰ ἐκ-κλησιαστικὰ χτήματα, γιὰ τὰ ποσὰ πού ἡ κεντρι-

7) Ambelakie pas. F. Boulanger,

Γ. Ν. ΑΒΑΖΟΣ

ΣΤΟΝ ΚΑΒΟ'

Δ'.

Τὸ πρῶτ' ὁ Θόδωρος σηκώθηκε μὲ πονοκέφαλο, μ' ἀκεριά, καὶ ὡς τὸ μεσημέρι ἔμεινε κλεισμένος στὴν κάμαρά του. Τάπομεσήμερο, σὰν εἶτανε καλῆ-τερα, συφώνησε μιὰ καρότσα μὲ τὴν ὥρα καὶ τρά-βηξε ἴσια στὸν Κάβο, ἔχοντας καὶ τὸ φόβο μὴν πῆγαιν' ἄδικα, σὰ δὲν μπόρεσε τὸ πρῶτ' νὰ ἰδῇ κα-νένα του. Εἶτανε τέσσερις ἡ ὥρα, ζέστη ἀκόμα ποῦσκαζε τὸ τζιτζίκι. Ὁ μεσημεριώτικος ὕπνος πολ-λὺ βαριά φαίνεται κρατοῦσε τοὺς φίλους του καὶ κα-νεῖς δὲν τὸν ἐννοίωσες. Οἱ κάμαρές τους σφαλειστές γιὰ τὴν ἥλιο, πού αὐτὴ τὴν ὥρα χτυποῦσε τὴν πόρ-

*) Ἡ ἀρχὴ τοῦ στὸν ἀριθ. 308.

τα τους· μόνο τὰ βορεινὰ παραθύρια, κατὰ τὸ βου-νό, εἶχαν ἀνοιγμένα, νὰ πάρουνε λίγη δροσιὰ στὴν τόση λαύρα. Καθῆσε σ' ἓνα τραπέζι μὲ τὴν ἀμα-ξὰ κατ' ἀπ' τίς ἐλιές καὶ χτύπησε, μὰ κανεῖς δὲν ἐρχότανε. Μέσ' στὸ μαγαζὶ μεγάλος κκυγᾶς γενό-τανε καὶ ἄκουγες πότε τὴν ἀγριοφωνάρα τῆς Στά-θαινας, τῆς σπιτονοικοκυρᾶς, πότε τὴν πεισματάρη-κη φωνούλα τῆς Μαρῖως μαζί μὲ κλάμα τῆς. Πού καὶ πού μιὰ γερὴ γροθιά βροντοῦσε σὲ κάποιο τρα-πέζι καὶ ἓνα βαρὺ: σκασμός! ἄκουγότανε, συνηθι-σμένο κοπιζιμέντο τοῦ μπάρμπα Στάθου... Ὁ Θόδω-ρος παραξενεύτηκε καὶ πῆγε νὰ ἰδῇ τί τρέχει. Ὁ μπάρμπα Στάθου, στὸ σακίηρ κέφι, πού λέν οἱ Τούρκοι, μὲ μύτη μελιτζανιά καὶ μάτια μισοκοιμι-σμένα, καθότανε σ' ἓνα τραπέζι καὶ ἔστρωνε στὴν πλάκα τοὺς λογαριασμούς του μὰ στρώσιμο δὲν εἶ-χανε ὅπως διάολο καὶ νὰ τόφερνε δυὸ καὶ δυὸ βγαίνανε τριάμισι!

— Δέ... δέ μ' ἀφίνουνε νὰ κάν' τὴ δουλιὰ μ' οἱ πατσαούρες τ' κερατᾶ!... σ' πῆρ' καὶ σὴ σή-κους' ἀρή!... σκασμός!

Ἡ γροθιά καὶ ἄλλη μιὰ φορὰ βρόντησε στὸ τρα-πέζι, κάνοντας τὴν πλακίτσα νὰ χορεύῃ, γιὰ τι-μωρία τῆς, φαίνεται, σὰ δὲν ὠδήγαε τὸ κοντύλι τοῦ

γέρω Στάθου! Ἡ Μαρῖω, κρατώντας στὴν ἀγκαλιὰ τῆς μιὰ κοτούλα σταχυιά, πού κακάριζε σιγὰ σιγὰ, σὰ νὰ τῆς μιλοῦσε, μόλις εἶδε τὸ Θόδωρο ἔτρεξε κοντὰ του, σίγουρα πὼς θάβρισκε τὸ δίκιο τῆς!

— Ἀκου με, κύρ Θόδωρε· τοῦπε σογγιζόντας τὰ κλαμμένα μάτια τῆς—καὶ πές μ' στὸ Θεὸ σ' γὼ τόχου τᾶδικο γιὰ ἡ μάνα μ'!...

— Ἀεὶ χάσ' ζουρλή! πούχς καὶ μούρ' νὰ γυ-ρεῖς δίκιο μ'!

— Τούτηνα τὴν κοτούλα μ' κύρ Θόδωρε τὴ βρήκα μικρὸ κλωσσοπούλ' στὰ χωράφια. Εἶτανε κουτσό, τοῦχανε σπᾶσ' τὸ ποδαράκι μὲ λιθάρ' καὶ δὲν ταγιανοῦσε τὸ ἔρμο νάκλουθῇ τὴν κλώσσα, ἐμνησκε πίσω καὶ τοῖου τοῖου πήγαινε μοναχὸ τ' κουτσαίνοντας. Τόδα γὼ, τὸ λυπήθηκα καὶ τὸ πῆ-ρα σπιτί μας. Τοῦ καλάμωσα τὸ ποδαράκι, τοῦ τόδεσα μὲ μεταξωτὴ κλωστή, καὶ γὼ τὸ τάϊξα ὡς πού νὰ γιάνη καὶ νὰ μωρῇ νὰ τρεῖξῃ. Σὲ λίγο ἐ-γίανε τὸ ποδαράκι καὶ τὸ κλωσσόπουλο μ' ἀκλού-θηκε, ὅπου πήγαινε, ἔγεινε κλώσσα του! Μ' βγήκ' ἓνα κατεργάριο... πρῶτης!

— Φωτὶὰ νὰ σ' κάψ' παλαβή!

— Ἀς εἶμαι παλαβή! Τέτοια γεννήθηκα!...

Τὸ λοιπὸν, κύρ Θόδωρε, τὸ κλωσσάκι μ' τόδγαλα

κή Κάσσα τῆς Ἑταιρείας ξεχώριζε γιὰ τοὺς δρόμους, τὸ νοσοκομεῖο, τὰ βοηθήματα στοὺς φτωχοὺς καὶ σακάτηδες κτλ.

Στὴν πρωτεύουσα εἴτανε μιὰ ἄλλη ἐπιτροπή, ἡ δημογεροντία. Οἱ κάτοικοι ἐκλέγανε μὲ περισσευφικὰ ἕνα δημογέροντα ἀπὸ κάθε χωριὸ καὶ ἕξ ἀπὸ τὴν πρωτεύουσα. Ἡ δημογεροντία κυβερνοῦσε ὅλη τὴ συγκυβέρνηση, εἴτανε κριτὴς σὲ κάθε φταίξιμο καὶ στὶς ἐμπορικὲς διαφορὲς. Ἀπὸ τὴ συναγορευιότανε μὲ τὸν πασά τῆς Λαμίας καὶ τοῦ πλέρωνε τὸ δόσιμο, μὲ τὸ Δεσπότη, μὲ τὶς ἄλλες κοινότητες, μὲ τὸ Πατριαρχεῖο καὶ φρόντιζε νὰ παίρῃ τέλος ἡ κάθε ἀπόφασις πού πήρανε οἱ μεγάλες συντυχίαι γιὰ τοὺς λογαριασμοὺς τῆς ἑταιρείας καὶ γιὰ τὰ χρήματα πού εἴτανε νὰ ξεδεφτοῦνε γιὰ τὸ γενικὸ καλὸ. Ἄν κανένας ἐγκληματοῦσε παραδινότανε στὸν Πασά, ἡ τίς πὶο πολλές φορές σὰν μπορούσαν νὰ τὸνε γλυτώσουν ἀπὸ τὰ χέρια του, στὸ Δεσπότη τῆς Λαμίας.

Ὅλοι, ἐξὸν οἱ δούλοι, πού εἴτανε ἀπάνου ἀπὸ τὰ 21 πηγαίνανε στὶς γενικὲς συντυχίαι. Ἐκεῖ ἐγκρίνανε τοὺς λογαριασμοὺς τῆς ἑταιρείας, ἀποφασίζανε τί ποσὸ ἀπὸ τὰ κέρδη ἔπρεπε νὰ μείνῃ γιὰ ὅλα τὰ δημόσια καταστήματα καὶ τί ἀπὸ τὸ ὑπόλοιπο θὰ μοιραστῇ. Οἱ δημογέροντες εἴτανε ὑπόχρεο νὰ μνησκούνε στ' Ἀμπελάκια τὰ τρία χρόνια πού εἴτανε διορισμένοι.

Μπορεῖς νὰ θαρρέψῃς πὺς μόνε τοὺς πλούσιους ἐκλέγανε δημογέροντες μὰ θὰ λαθεφτῇς. Ποιὲς οἱ Ἀμπελακιώτες δὲν ξεχωρίζανε κανένα, καὶ φτωχοὶ καὶ πλούσιοι γινόντανε δημογέροντες καὶ κυβερνοῦσαν τὴν ἑταιρεία, ὁ τελεφεταῖος; μάλιστα πρόεδρος τῆς ἐμπορικῆς ἑταιρείας στάθηκε ὁ Γεώργιος Σφάρτζης (Schwartz ὁ μάβρος παρκάνομ πού τοῦ δώσανε οἱ Γερμανοὶ γιατί εἴτανε πολὺ μελαγχρινός), εἴτανε ἀπὸ τοὺς πὶο φτωχοὺς Ἀμπελακιώτες πραγματεφτάδες, ἂν καὶ μόλις ἤξερε νὰ διαβάξῃ, τότε τιμήσανε γιὰ τὴν ἀξιάδα καὶ τὴν τιμιότητά του. Πέθανε στὴ Βιέννα 80 χρονῶ φυλακωμένος γιὰ χρῆση ὕστερα ἀπὸ τὴν καταστροφὴ τῆς ἑταιρείας.

(ἀκολουθεῖ)

ΓΙΑΓΚΟΣ ΧΑΤΖΗΣ

ΜΑΝΩΛΗ ΚΑΛΟΜΟΙΡΗ

ΤΡΕΙΣ ΜΙΑΛΛΑΝΤΕΣ
(ΓΙΑ ΠΙΑΝΟ)

Πουλιούνται ἡ δραχμὴ ἡ καθεμιὰ
στὰ γραφεῖα τοῦ «Νουμά».

ΜΕΣΑ ΣΤΗΝ ΑΝΟΙΞΗ

Τώρα πού ἀνέβηκε ἡ ἀνοιξὴ μιὰ νέα ζωὴ τριγύρω
Κι ἀνάσπουν μέσ' οἱ καρδιὲς τὸ πεθαμένο μῦθο,
Ὅλα ταιριάξαν, τίποτα δὲν ἔμεινε μόνάχο.
Ἡ ἀθάνα βαρκοῦλα μίλησε μὲ τὸ σκληρὸ τὸ βράχο,
Σάραϊο λιθάρι πλέχτηκε γλωρὸ περιπλοκάδι,
Τὸ πρῶο φεγγάρι δλονυχτὶς συντρίφανε τὸ βράδι,
Τραγοῦδῃς ὁ καλόγαινος κι ἀπάντησε ἡ γαλιάντρα
Καὶ οἱ ξωτινιὲς χορεύανε στὰ μουσικολομένα τάντρα.
Ὅλα ἐδῶ πέρα δέθηκαν μὲ τὴν κλωστή τοῦ ἀνέμου
Κι δλόγισαν, σὰ στέφανο, τὸ γαλανὸ τοῦ ἀπείρου !
Ἀδρες, γαλήνη, μυρωδιές, κρυφόλογα, μαγνάδια,
Φιλάνια, ψιθυρίσματα, χτύποι καρδιῶν καὶ χάδια....
— Καὶ σὺ ποῖος εἶσαι πού ἀνιχνεύεις ἀγρὰ τὸ μονοπάτι
Μὲ τὰ μαλλιά ξεχτενίστα, μὲ καρφωμένο μᾶτι
Κι ἀγέλαστος (σὰ λειτουργὸς πού σκύβει σὲ Βαγγέλιο)
Στῆς πλάσης τόλοπρόσιντο τὸ μέγα χαμογέλιο ;

Γενέβη· Μάρτις 1908.

ΛΕΑΝΤΡΟΣ Κ ΠΑΛΑΜΑΣ

ΚΟΥΒΕΝΤΕΣ ΜΕ ΤΗΝ ΚΟΡΗ ΜΟΥ

Ἀγαπημένη μου,

Καὶ γελῶ καὶ κλαίω ἀκόμα μὲ τὸ τηλεγράφημά σου: «Σ' ἔκαμα γιαγιά. Ἡ κόρη μου καὶ γὼ σοῦ φιλοῦμε τὸ χέρι». Τί ὁμορφα καὶ τί ζωντανὰ πού μοῦ τόπες ! Νὰ μοῦ ζήσει κ' ἡ μάνα κ' ἡ κόρη. Νὰ μοῦ ζήσετε, ἀγαπίττες μου. Νὰ σὰς χαρῶ καὶ τίς δυὸ σὰς καὶ νὰ δώσει ὁ Θεὸς νὰ μοῦ ζήσετε καὶ νὰ μοῦ κλείσετε μιὰ μέρα κ' οἱ δυὸ τὰ ματάκια μου.

Ἄσε με τώρα, χρυσή μου, νὰ φλυαρήσω καὶ γὼ λιγάκι... σὰ γιαγιά. Μικροπαντρεμένη καὶ μικρομάνα καὶ σὺ, σὰν τὴ μαννούλα σου. Τὰ πάτησες δὲν τὰ πάτησες ἀκόμα; τὰ δεκαεννιά (νὰ σὲ χαρῶ, οὔτε μὴνα δὲ σοῦ κρύβω !) καὶ νὰ σου μαννούλα καὶ σὺ μὲ μιὰ κουκλίτσα ὁμορφή, φυσικὰ σὰν καὶ σένα, στὴν ἀγκαλιά. Καὶ γὼ τρέχω στὸν καθρέφτη μου καὶ καμαρώνω τώρα γιὰ τὶς ἀσημένιες τρίχες πού σπαρτήκανε πλέριες πάνου στὰ κατὰμαυρα μαλλιά μου (ἔχ, τί φούρκα πού τίς εἶχα ἔσκαψε αὐτὲς τίς ἀδιάντροπες τρίχες !) καὶ λογαριάζω ὕστερα νὰ βγῶ στὰ μαγαζιά νὰγοράσω καὶ γυαλιά.

Γιαγιά χωρὶς ἄσπρα μαλλιά καὶ χωρὶς γυαλιά δὲν ταιριάζει. Καὶ γὼ θέλω νὰ φαίνομαι καὶ νάμαι σωστὴ γιαγιά. Ψέματα ; Σὰ γιαγιά λοιπὸν ἀρχινῶ ἀπὸ τώρα τίς συμβουλές μου. Γερωντίστι-

κο φεγάδι κι αὐτὸ καὶ συχώρσε μου το. Μὴ μοῦ γελάσεις πού σοῦ μιλάω γιὰ γερατιά. Ἄσπρα μαλλιά καὶ γυαλιά, εἴπαμε. Στὰ ὕστερα, φταῖς καὶ σὺ πού μ' ἔκαμες τόπο νωρὶς γιαγιά — καὶ μιὰ γιαγιά δὲν μπορεῖ νὰ ποζάρει ποτὲ γιὰ νέα.

Τί λέγαμε λοιπὸν ; Ἄ, ναί ! Γιὰ συμβουλές μιλούσαμε. Καὶ ἡ πρώτη συμβουλή μου εἶναι νὰ κἀνεις ἄνθρωπο αὐτὴ τὴν κουκλίτσα πού κρατεῖς τώρα στὴν ἀγκαλιά σου. «Μὰ τί ; θὰ μοῦ πεῖς. Ἄνθρωπος δὲν εἶναι ;» Ὅχι ἀκόμα. Γιὰ τὴν ὥρα εἶναι ἕνα τίποτα, εἶναι ἕνα λουλουδάκι πού σοῦ μπιστεύθηκε ἡ Φύση στὰ χέρια σου, φορτώνοντάς σε μιὰ μεγάλη εὐθύνη. «Αὐτὸ τὸ λουλουδάκι, σοῦ εἶπε, σοῦ τὸ δίνω ὅχι μοναχὰ γιὰ νὰν τὸ μυρίσεις καὶ νὰν τὸ χαρεῖς, μὰ γιὰ νὰ μοῦ τὸ περιποιηθεῖς, νὰ μοῦ τὸ προσέξεις καὶ νὰ βάλεις τὰ δυνατά σου νὰ θαματουργήσεις καὶ σὺ. Τὸ λουλούδι νὰ μοῦ τὸ κἀνεις ἄνθρωπο».

Θάμα, βλέπεις, σοῦ ζητάει ἡ Φύση, μὰ μὴ τρομάξεις. Ὅσο κι ἂν εἶναι θάμα, θὰ μοῦ τὸ καταφέρεις, γιατί ἡ μάνα στέκληθινὰ θαματουργεῖ καὶ τὸ μαγικὸ ραβδί πού κρατᾷ στὰ χέρια της καὶ καταφέρνει τέτια μεγάλα θάματα, λέγεται Ἀνατροφή.

— Ἀπὸ τώρα ; Σὲ καλὸ σου ! Ἀκόμα δὲν τὴν καλοφασκίσανε τὴν ἀγγονούλα σου καὶ λόγου σου ἀρχινᾷς τὸν ξέψαλμο τῆς ἀνατροφῆς :

Αὐτὰ δὲ λές, πονηρή ; Καὶ δὲ χαμογελάς ; Θαρρῶ πὺς σὲ βλέπω, μὰ δὲ χαμογελῶ. Σοβαρεύουμαι καὶ μὴ μοῦ ξαφνιάζεις. Εἶρε το, ἡ δουλιὰ τῆς μάνας ἀρχινᾷ ἀπὸ τὴ στιγμὴ πού πῆσαι τὸ παιδί ἀπὸ πάνου της, κι ὅπως τοῦ δίνει τὸ γάλα της γιὰ νὰν τοῦ θρέψῃ τὸ κορμί, ἔτσι πρέπει νὰ συλλογιστεῖ, τὴν ἴδια ὥρα, καὶ πὺς νὰν τοῦ θρέψῃ τὴν ψυχὴ. Δουλιὰ τῆς μάνας εἶναι κι αὐτὴ. Καὶ ἡ πρώτη σταλαματιά γάλα πού θὰ πῆσαι στὸ στομάκι του πρέπει νὰ συντροφεύεται κι ἀπὸ τὴν πρώτη σκέψη πού θὰ πῆσαι στὴν ψυχὴ του. Νὰ καὶ τὸ παράδειγμα : Ἡ κορούλα σου πρέπει νὰ τρώῃ γάλα κάθε δυὸ ὥρες, ἄς ποῦμε. Ἄς ποῦμε ἀκόμα, πὺς αὐτὴ θάναὶ λαίμαργη καὶ θὰ σοῦ ζητάει μὲ κλάματα κάθε μισὴ ὥρα γάλα. Ἄν τὴ λυπηθεῖς καὶ τῆς δώσεις, θὰν τὴ συνειθίσῃς ἀπὸ τὴν πρώτη στιγμή νάναὶ ἀπαιτητικὰ, πεισματάρικα κ' ἔτσι τῆς φυτεῖς νωρὶς νωρὶς, μὲ τὴν πρώτη γουλιὰ γάλα, νὰ ποῦμε, καὶ τὸ πρῶο φεγάδι στὴν ψυχὴ της.

Ἀγκαλιὰ ἔχουμε καιρὸ νὰν τὰ ποῦμε ὅλ' αὐτά.

— Ἄα ! Παναῖτσα μ' ἀδικία !..

— Τσιμουδιά ! Θὰν τὰ πῶ καὶ γὼ τώρα ! Ἐνα πουλι ζεστόπωτο, πανάθεμά το, πού δὲν ἔχει ταίρι ! Βρὲ ξύ, βρὲ ξύ ! Αὐτό, μωρὲ γιὲ μ' τίποτις, μέσ' στὸ σπῖτ' ὀλοῖνα ! Πῆς μου γιὰ, πέντε χρόνια τώρα, ἔμεινε κρεββάτ' τραπέζ' σκαμνὶ ἀκουτσουλίστο ; Οὔτε γύφτ' νάμιστα ! Αὐτὰ τίποτις, κουτσουλὲς ὅσες θές ! Κι ὅλα τούτα γιατί, γλίπεις εἴταν' ἡ κυρὰ Σταχοπούτα, ἡ ψυχοκόρ' τῆς δυχατέρας μας !

— Ἐνα πρᾶμα εἶχα καὶ γὼ....

— Μωρὲ, ἄσε με νὰ μιλήσω, λέω ! Μ' ἔλεις τίς κουτσουλὲς θὰ σ' τὴν ἄφωνα νὰν τὴ χαρῆς τοῦμπανο, ἂ δὲν ἔκανε γρουσουζίες... Εἶρε κύρ Θεοδράκη μ' ἄρχισ' ἡ πανούκλα νὰ κἀν' σὰν κόκκορας, νὰ πδάη πὰν' στὶς κότες καὶ νὰ λαλᾷ σὰν πετεινός !

— Μωρ' ἀλήθεια, Μαριῶ :

— Καλὲ μ' τὴν τσιμπῶνε, κύρ Θεόδωρε, οἱ ἄλλες κότες κι αὐτὲς ἀκόμα τῆς θέν τὸ κακὸ της, σὰ νὰ ζουλεύουνε ! Τί νὰ κἀνῃ κι αὐτὴ ἡ φτωχιά, μαύρισε τὸ μάτι της καὶ πέφτ' πάνω τους καὶ τίς τσιμπάει....

— Μωρὲ δὲ λάλῃσε καὶ ψὲς καὶ σήμερις, νὰ τώρα γιὰ, σὰν πετεινάρ' ; Ψέματα σ' λέω ;

— Κι ὁ κόκκορας δὲν κακαρίζει καμιά βολὰ

Σταχοπούτα, γιατί εἶναι σταχτὶ τὸ χρώμα του... ἔπειτα ὅλο στὸ σπῖτ' θείλ' νάναὶ, νοικοκυρούλα σωστή....

Καὶ ἡ Μαριῶ χαίδευε τὴν κοτούλα καὶ τίς ἐριχνε κατὶ πονετικὲς ματιές, πού μπορούσε κανεὶς νὰ τὴ ζηλήψῃ !

— Τῆπες, μωρή ! Θὰν τὰ πῶ καὶ γὼ τώρα τοῦ κύρ Θεόδωρου, νὰν τάκούσ' κι ἀπ' τὴν ἄλλ' τὴ μεριά....

— Ἐχω κι ἄλλα, μάνα ! Τὸ κλωσσάκι μ'....

— Μωρ' κλωσσάκι τ' λές ἀκόμα τὴν παλιόκοτα ; μωρ' εἶναι πὶο γριὰ πὸ μένα, πανάθεμά τη !

— Εἶναι τώρα πέντε χρονῶ... ἂς γενῇ ὅσο θείλ' δὲν τὴ σφάζω, μάνα, δὲν τὴ σφάζω ! Κομμάτια γίνουμε μὰ δὲν τὴ σφάζω !

Τὰ μάτια τῆς Μαριῶς πλημμυρίζανε πάλε δάκρυα. Κάθησε καὶ σ' ἕνα σκαμνὶ κι ἔρριψε χάμω τὴν κοτούλα, πού τριγύρισε καὶ λίγο μ' ἔν' ἄργῳ ἄργῳ πάτημα, σὰ νάνοιθε πὺς εἴτανε χαϊδεμένη, κ' ὕστερα ζύγωσε πάλε τὴν κυρὰ της, στάθηκε μπρός της, τὴν κοίταξε κ' ἔκλινε κοντὰ στὰ φουστάνια της. Ἡ Μαριῶ τὴ χαϊδεψε κι αὐτὴ ἀρχίσε πάλε τὰ χαδιάρικα : κὼ κὼ κὼ !

— Τόσα χρόνια καὶ π' τὴν ἔβαλα γὼ νὰ κοι-

μηθῇ, καὶ πάει καὶ κουρνιάζει, δὲν ἄλλαξε ποτὲ τῆς τόπο ! Τὴ φωνάζω κι ὅπου κι ἂν εἶναι σκοτώνεται νάρθη, σὰ νὰ φοβᾷτ' ἡ ἔρμη μὴν ἀργήσ' ! Πέφτω ἔρρωστη καὶ δὲν ξεκολλάει πὸ τὰ πόδια μ', λές καὶ νοιώθ' τὸ πλὶ μ' τί μ' γίνεται !... Ὑστερὶς ἀπ' αὐτὰ μ' τὴν πιάν' σήμερις ἡ μάνα μ' νὰν τὴ σφάζ' !.. ἔμ δέ !

Κ' ἡ Μαριῶ χτύπησε μὲ πίκρα τὸνα χέρι στ' ἄλλο !

— Ἄ κυρὰ Στάθαινα, εἶπ' ὁ Θεόδωρος, τὸ κορίτσι ἔχει δίκιο ! Τέτοιο πουλί, πού ξέρει γράμματα, τὸ σφάζουνε ; εἶναι κρίμα κι ἀπὸ τὸ θεό !

— Τάχατες πρῶτα ποῦτανε νὰ καὶ γεννοῦσε κάθε μέρα εἴτανε καλὴ, τώρα πού γέρασε πικὰ καὶ δὲ γεννάει μὰς ἔλινε !

— Μωρὲ πότε γεννοῦσε κάθε μέρα ἡ κουτσάβλασ' σου ;

Νὰ μὲ συχωρᾷς ! Δὲν εἶναι πικὰ καθόλου κουτσάβλα !

Τῆς ἔδινες, τῆς ἔδινες κριθάρ' πού πάχυνε κ' ἔγινε σὰ βουτσὶ, κρέμασ' τὸ προγούλι της σὰν τοῦ γάλου, πού μπορούσε, μωρή, νὰ γεννήσ' κάθε μέρα ; Στὴ χάσ' καὶ στὴ γέμιση τοῦ φεγγαριῦ... καὶ κατὶ αὐγούλια, περδικαύγουλα !